

Fordvallar och pilvallar

I min hemort^x som är en slättbygd har blott dessa två slag af hägnad förekommit. De tillkom i samband med enskiftet och anlades i sågängen, vid såväl små som stora gårdar, på påbud av Konungens Högå Befallningshandens Förordnande av d. 8 okt 1811, som det hette. Jag har i min äga ett afskrift av ett i laga ordning, d. 18 nov. 1812, utsprälat protokoll, vid av sederbörande lantmätare förrättad stängseldelning i mitt föräldrahem, som då ägdes av min farfar far. Vårje helt hemman^{helt} ett vist antal alnar att stänga beroende på sågängens längd. Det hette i protokollet: Allt förskrivne stängsel skall vara i laggilett stånd utpörd till 1:de Maj 1813. Fordvallar var 1 1/2 - 2 m. bred, med

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIVLuf.
N. No.
1814.

x (Essep)

dikren vid båda sidor. Dikena var cirka 1 m. breda och 80 cm. djupa. Jordvallen bestod av jorden från de uppskrävda sidodikena. Man planterade för det mesta pil i den uppskrävde vallens, dock ej på hela sträckan alltid. Man brukade ofta ha gångstigar från de ej planterade vallarna. Några andra stängsel av vallarna förekom ej här i öster emellan djuren ej gick ^{lätt} på betet, utom då skörden var bäjad, då dessa valstades. Stenar, som snart påträffade vid plöjning brukade läggas på vallens. Det planterades rödpil som fick växa till stamträd, med 5-10 m. mellanrum och dels korgpil och pil till vidjor och täckfräppor. Där gränserna möttes avskrädd, planterades alltid en stam-pil. Stam-pilarna stod alltid i enkel rad, de övriga stundom i dubbelrad.

Rågängen gick alltid mitt i vallen, artingen den var planterad, eller ej. Om väg gick utmed en ågogräs, så gick alltid rågången i en vall med sidodiken parallellt med denna. Några andra slags träd än pil, planterades ej i vallen, men sjöbrädda träd och buskar förekom ofta, liksom så alla slags vilda växter. Där vallen var planterad, var den 1½ m. hög, medan den lusa vallen ofta nedtrampades till blott en halv m., då den var gångstig. I början av 1900-talet började man på många ställen taga bort pilarna och jämnar ut vallarna; numera finns de blott på mycket enstaka sträckor, här på orten. Det är väl de stegrade jordvärdena och halmtäckens försvinnande som är orsaken hertill, dessutom var ju vallarna svåra ogräshärdar och under snörika vintrar samlades mycket snö utmed, som blev liggand till långt fram på våren.

ACC. N:R M. 11821: 4.

Vångadiken var större diken som gick
genom vångarna för vattnets avinnande.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV